

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטיה

הקדמה

במהלך השנים, הוספתי וחדשתי מעט בעריכת סדר הפסח המסורתית במשפחתנו הרחבה. בשנה זו, נוכח המאבק הענק לשמירת חירותה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, לא יכולתי להמשיך ולספר ביציאת מצרים ולדון בחירות עם תוספות ושינויים קטנים בלבד. היות ובהגדה לפסח יש סיפורי מעשיות על איך חגגו פסח בתקופות שונות, ויש פילפולים וחשבונות בהשפעת פילוסופיות כלליות שונות, מתוך אחריות לעיצוב דעת המשפחה והחברים למאבק, וכדי שלא אהיה דובר שקר בפני ה', החלטתי להחליף קטעים שנוספו מעבר למקור (במסכת פסחים פרק י'), בקטעים שיבטאו את מאבקנו העכשוי הצודק לשמירת חירותנו במדינת ישראל הדמוקרטית והיהודית.

חג פסח כשר ושמח! חג חרות משמעותי!

ערב פסח תשפ"ג

ד"ר יואל בר-גיל

סימני הפסח

קִדְשׁ, וְרַחֵץ, כֶּרֶס, יַחַץ, מַגִּיד, רַחֲצָה, מוֹצֵיא, מַצָּה, מְרוֹר, כּוֹרֵה,
שְׁלֵחוֹ-עוֹרֵה, צִפּוֹן, בָּרֵךְ, הַלֵּל, נִרְצָה

קִדְשׁ

נמזוג כוס ראשון

בְּשַׁבַּת מִתְחִילִים

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר
יוֹם הַשְּׁשִׁי. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ
אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ כִּי בּו שַׁבַּת מְכַל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא
אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

בְּחֹל מִתְחִילִין:

סְבְרֵי מְרַנְּנוּ וּרְבִנְנוּ וּרְבוֹתֵי

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מְכַל עַם וְרוֹמְמָנוּ מְכַל לְשׁוֹן
וְקִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֵּן לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (בְּשַׁבַּת: שְׁבֻתוֹת לְמִנוּחָה ו)
מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֶת יוֹם (הַשַּׁבַּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם) חַג
הַמִּצּוֹת הַזֶּה, זְמַן חֲרוּתָנוּ (בְּאַהֲבָה), מְקַרָּא קִדְשׁ, זְכָר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ
בְּחִרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְשַׁתָּ מְכַל הָעַמִּים, (וְשַׁבַּת) וּמוֹעֲדֵי קִדְשׁ (בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן)
בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבַּת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמִינִים.

בְּמוֹצָאי שַׁבַּת מוֹסִיפִין:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ. בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְּבַדִּיל בֵּין קִדְשׁ לְחָל, בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ, בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, בֵּין
יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁשִּׁת יְמֵי הַמַּעֲשָׂה. בֵּין קִדְשַׁת שַׁבַּת לְקִדְשַׁת יוֹם טוֹב הַבְּדִלְתָּ,

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטיית

וְאֵת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשִּׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה קִדְשָׁתָּהּ. הַבְּדִלְתָּ וְקִדְשָׁתָּ אֶת עַמְּךָ
יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁתְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיִינוּ וְקִיַּמְנוּ וְהַגִּיעֵנוּ לְזְמַן הַזֶּה.

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיֵּם מִצְוֹת כּוֹס רֵאשׁוֹן שֶׁהוּא כְּנֹגֵד בְּשׁוֹרֵת הַחִילוּץ /
הַהוּצָאָה, שֶׁאָמַר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלַת
מִצְרַיִם.

[ארבע לשונות הגאולה ממצרים בשמות, ו', ו'-ז']

נִשְׁתֶּה רַב כּוֹס הַיַּיִן הַרֵאשׁוֹנָה בְּהַסְבָּה.

וְרַחֵץ

נוֹטְלִים אֶת הַיָּדִים וְאֵין מְבָרְכִים "עַל נְטִילַת יָדִים".

מְצִיגִים אֶת קַעֲרַת הַסֹּדֵר: מִצָּה, מְרוּר, חֲרוֹסֶת וְשְׁנֵי תְּבֻשֵׁלִין: בִּיצָה וְזֵרֵעַ.

כַּרְפֵּס

טוֹבְלִים כַּרְפֵּס בְּמֵי מֶלַח, וּמִתְכוּוֹנִים גַּם לְמְרוּר, וּמְבָרְכִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה.

עורך/ת הסדר ת/יבצע את המצה האמצעית לשתיים ומצפין/ה את החצי הגדול
לִאֲפִיקוֹמָן.

מגיד

נְגֹלָה אֶת הַמִּצּוֹת וְנִגְבְּיָה אֶת הַקְּעָרָה

הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִי אֶכְלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם.
הַמִּצּוֹת, הֵן לַחֵם הָעוֹנֵי שֶׁאֶכְלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּהִיוֹתָם עֲבָדִים,
בְּגִלּוֹת שֶׁהִתְחִילָה בְּכַבּוּד רַב וּבִנְחוּת, כְּשֶׁהִפְטָרוּן שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה הַמִּשְׁנָה
לַמֶּלֶךְ - יוֹסֵף, וְהִסְתַּיְמָה בְּעִבּוּדַת פֶּרֶךְ וּבִסְבֵּל רַב.
אֲסוּר לִנּוּחַ עַל זְרֵי הַדַּפְנָה וְלִהְיוֹת שֶׁתְּמִיד יִהְיֶה טוֹב, צָרִיךְ כָּל הַזְּמַן לִפְעוֹל
וְלִהְבְּטִיחַ שֶׁיְהִיָּה טוֹב.

כָּל דְּכָפִין יִיתִי וְיִיכַל, כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וְיִפְסַח.
לְאַחַר שֶׁנִּגְאָלְנוּ מִעֲבָדוֹת וְהִפְכְּנוּ לַעֵם, וּבְמִיּוּחַד כִּשְׁאֲנוּ עֲצֵמָאִים בְּאַרְצֵנוּ
הַחוֹפְשִׁיָּה, הַנְּאוּרָה וְהַלִּיבְרִלִית,
עֲלֵינוּ לְזָכוֹר שֶׁהֵינּוּ עֲבָדִים וְשֶׁהִיָּה לָנוּ קֶשֶׁה.
לְכֵן, אֲנַחְנוּ מְזַמְּיִנִים כָּל נֶצֶךְ לְבוֹא לְאֶכּוֹל וּלְחַגּוֹג אִיתְנוּ, מֵתוֹךְ רְצוֹן וְחוֹבָה
מוֹסְרִית, וְכִפִּי שֶׁאֲנוּ מִצְוּוּיִם:
וְאַהֲבֵת לְרַעְיָה כְּמוֹךְ - לְהִתְנַהֵג בְּכַבּוּד לְכָל אַחַת וְאַחַד מִבְּנֵי עַמֵּנוּ
וְאַהֲבֵתָם אֶת הַגֵּר כִּי גֵרִים הָיִיתָם בְּאַרְץ מִצְרַיִם - לְהִתְיַחַס לְכָל אִישׁ וְאִשָּׁה -
בְּלִי הַבְּדֵל דֵּת, גִּזְע, מִין וּמַעֲמַד חִבְרָתִי-כְּלָכְלִי - בְּכַבּוּד וּבִסְבֵּר פְּנִים יְפוֹת.

הַשְּׂתָא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל.
לֹא גְרַמְנִיָּה, לֹא פּוֹרְטוּגַל וְלֹא קוֹסְטָה-רִיקָה.
אֲפִילוּ אִם אֶת הַכֶּסֶף שֶׁלָנוּ נַחְזִיק בְּאַרְצוֹת חוּץ אוּ בְּמִקְלָטֵי מַס,
אֲנַחְנוּ כְּאֵן, בְּמִדִּינַת יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹמְרָה וּלְקוֹמְמָה כְּמִדִּינָה דְמוֹקְרָטִית וְיִהוּדִית.

אין לי ארץ אחרת

מילים: אהוד מנור לחן: קורין אלאל

אין לי ארץ אחרת
גם אם אדמתי בוערת
רק מילה בעברית חודרת
אל עורקיי, אל נשמתני
בגוף כואב, בלב רעב
כאן הוא ביתי

לא אשתוק, כי ארצי
שינתה את פניה
לא אוותר לה,
אזכיר לה,
ואשיר כאן באוזניה
עד שתפקח את עיניה

אין לי ארץ אחרת
עד שתחדש ימיה
עד שתפקח את עיניה

הַשְׁתָּא עַבְדִּי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

חירות = אחריות

כשמנסים להתעמר בנו, כשמנסים לשלול מאיתנו את חירותנו, עלינו
גלות אחריות ולפעול ככל יכולתנו על מנת להיות

יותר דמוקרטים

יותר ליברלים

יותר שוויוניים

יותר מתחשבים

יותר מוסריים ברוח נביאי ישראל, שאמרו:

הַגִּיד לְךָ אָדָם מַה טוֹב וּמַה ה' דֹּרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאֶהְבֵּת חֶסֶד
וְהִצַּנַּע לְכַת עִם אֱלֹהֶיךָ.

רַחֲצוּ הַזְכוּ הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלֵיכֶם מִנְּגִד עֵינֵי חֲדָלוּ הָרַע:

לְמַדוּ הַיֵּטִב דַּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אֲשֶׁרוֹ חָמוּץ שִׁפְטוּ יְתוֹם רִיבוֹ אֶלְמָנָה . . .”

רק כך תובטח חירותנו,

רק כך נבטיח שמדינת ישראל תהיה דמוקרטית ויהודית כאחת המדינות
היותר נאורות בעולם המודרני והמתקדם.

נסיר הקערה מעל השלחן, ונמזוג כוס שני. והילדים שואלים:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?
שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה
הלילה הזה – כולו מצה.
שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות
הלילה הזה מרור.

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת
הלילה הזה שתי פעמים.
שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין
הלילה הזה כלנו מסבין.

נניח את הקערה על השלחן. המצות תהיינה מגולות בשעת אמירת ההגדה.

עֲבָדִים הָיִינוּ לַפְּרָעָה בְּמִצְרַיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה.

יד חזקה הרי היא משה, זרוע נטויה הרי היא אהרן, ומרים אחותם היא שעמדה לאבותינו ולנו על הים, בשירה, בתופים ובמחולות.

ואלו לא הוציאנו מרים, אהרן ומשה ממצרים, הרי אנו ובנינו ובנותינו ובני בנינו ובנות בנינו משעבודות ומשעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים, כלנו נבונות, כלנו זקנים וכלנו יודעות את התורה,

מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים.
וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

ברוך המקום, ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא.

כנגד ארבע/ה בנים/ות דברה תורה. אחד חכם/ה, ואחד רשע/ית, ואחד תם/ה, ואחד שאינו/ה יודע/ת לשאול.

חכם/ה מה הוא/היא אומר/ת? מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם?

החכם יודע ומבין, יכול להיות מורה טוב ומנהיג מתחשב, אך יכול להיות עריץ ולדרוש מאחרים שיקבלו את דבריו ויצייתו לו בלא היסוס.

החכם מבין מהותה של חירות ויודע שיש לעמול ללא הפסק להשיגה ולשומרה.

הוא יכול לטפח את הסובבים אותו להיות חכמים - "מכל מלמדי השכלתי", אך לעיתים הוא יהיה בן חורין לעצמו ואת חסידיו הוא ישמור כפתאים עושי דברו.

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

רָשַׁע/ית מָה הוּא/היא אוֹמֵר/ת? מָה הָעֵבֶדָה הַזֹּאת לָכֶם? לָכֶם – וְלֹא לוֹ.
וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֶּלֶל כָּפַר בְּעֵקֶר.
הרשע מכיר את החוקים והמנהגים אך מזלזל בהם, לא חושש להפר אותם,
ודוחה בבוז כל הערה שהוא מקבל. הוא תמיד הולך על גבול המותר
(ולעיתים אף מעבר לזה), כי "מה כבר יעשו לו". הרשע רוצה חופש לע-
צמו, אך לא אכפת לו מאחרים.

תָּם/ה מָה הוּא/היא אוֹמֵר/ת? מָה זֹאת?
התם הוא חלק מההמון, "פתי מאמין לכל דבר", הוא מאמין למי שמשפיע
עליו ולא מנסה להבין מעבר למה שאומרים לו. הוא נשאר נאמן לקהילה
בה הוא גדל והולך כעיוור אחרי המנהיג (החכם או הרשע) של קהילתו.

גם אם הוא מבין שיש דברים שונים - נוח לו להמשיך באורח החיים שלו.
צריך להאיר לו את הדרך הנכונה ולעודדו להסתכל סביב ולשאול שאלות
(אז כנראה שהוא "יצא בשאלה" וישכיל). צריך לשכנע אותו ללכת אחרי
החכם הנאור, ולא אחרי הרשע החוצפן; כך, הוא יוכל להפוך גם
לתלמיד-חכם.

וְשִׂאֵינוֹ/ה יוֹדֵעַ/ת לְשִׂאוֹל – אֶת פֶּתַח לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ בַּיּוֹם הַהוּא.
לא מתעניין, לא מנסה להבין, לא שואף להתקדם, "מרחף". הוא אפילו לא
יודע מה הוא מפסיד.

לא מבחין בין טוב לרע, אך יכול להיות כחומר ביד היוצר.
החכם יכול להפוך אותו ל"חסיד שוטה",
הרשע יכול להפוך אותו ל"חייל נאמן בארגון".
החכם הנאור צריך ללמד אותו להבחין בין טוב לבין רע, כדי שיבין
את משמעות החירות, ולהסביר לו איך לשמור עליה.

**בן/בת חורין הוא/היא שילוב של חכם/ה נאור/ה, מבין/ה ומתחשב/ת,
יחד עם תם/ה וישר/ה שומר/ת חוק.**

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר: ארמי אבד אבי, וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול, עצום ורב.

ויגר שם – מלמד יעקב אבינו שלא ירד למצרים כדי להשתקע בה, אלא לגור שם, שנאמר: ויאמרו אל פרעה, לגור בארץ באנו, כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך, כי כבד הרעב בארץ כנען. ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן. וירעו אתנו המצרים ויעננונו, ויתנו עלינו עבדה קשה. כמו שנאמר: הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו, ועלה מן הארץ.

ויתנו עלינו עבדה קשה – כמו שנאמר: ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך. ויבן ערי מסכנות לפרעה. את פתם ואת רעמסס.

ונצק אל יי אלהי אבותינו – כמה שנאמר: ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה.

וישמע יי את קלנו – כמה שנאמר: וישמע אלהים את נאקתם, ויזכור אלהים את בריתו את אברהם, את יצחק ואת יעקב.

ויצאנו יי ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה, ובמרא גדל, ובאותות ובמפתים.

נוהגים להטיף טפה מן הכוס באמירת עשר המכות

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו הן:

דָם
צַפְרָדַע
כְּנִים
עֲרֹב
דָּבָר
שְׁחִין
בַּרד
אֲרָבָה
חֲשֵׁךְ
מַכַּת בְּכוֹרוֹת

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים: דצ"ד עד"ש באח"ב

כמה מעלות טובות למקום עלינו!

- אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים, דיינו.
- אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם, דיינו.
- אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם, דיינו.
- אלו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם, דיינו.
- אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את הים, דיינו.
- אלו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה, דיינו.
- אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרנו בתוכו, דיינו.
- אלו שקע צרנו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, דיינו.
- אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן, דיינו.
- אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת, דיינו.

אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני, דיינו.
אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה, דיינו.
אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל, דיינו.
אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את הבחירה, דיינו.

על אחת, כמה וכמה, טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את בכוריהם, ונתן לנו את ממונם, וקרע לנו את הים, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרנו בתוכו, וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את המן, ונתן לנו את השבת, וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו.

ויש אומרים, שאחת השעות היחידות שבהם היתה אחדות בישראל היתה השעה שבה יצאו בני ישראל מהים וראו את נפלאות ה' כשהצילם מיד המצרים, והם משוחררים לתמיד.

אז נאמר וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה יי במצרים ויראו העם את יי ויאמינו ביי ובמשה עבדו.

אז שרו את שירת האמונה - שירת הים

אז ישיר-משה ובני ישראל את-השירה הזאת, ליי, ויאמרו, לאמר:
 אשירה ליי כי-גאה גאה, סוס ורכבו רמה בים. עזי וזמרת יי, ויהי-לי
 לישועה; זה אלי ואנוהו, אלהי אבי וארממנהו. יי, איש מלחמה; יי, שמו.
 מרכבת פרעה וחילו, ירה בים; ומבחר שלשיו, טבעו בים-סוף. תהמת,
 יכסימו; ירדו במצולת, כמו-אבן.

ימינה יי, נאדרי בכח; ימינה יי, תרעץ אויב. וברב גאונה, תהרס קמיה;
 תשלח, חרנה-יאכלמו, פקש. וברוח אפיה נערמו מים, נצבו כמו-נד
 נזלים; קפאו תהמת, בלב-ים.

אמר אויב ארדף אשיג, אחלק שלל; תמלאמו נפשי אריק חרבי, תורישמו
 ידי. נשפת ברוחה, כסמו ים; צללו, פעופרת, במים אדירים.

מי-כמכה באלם יי, מי כמכה נאדר בקדש; נורא תהלת, עשה פלא.
 נטית, ימינה תבלעמו, ארץ. נחית בחסדה, עם-זו גאלת; נהלת בעזה,
 אל-נוה קדשה.

שמעו עמים, ירגזון; חיל אחז, ישבי פלשת. אז נבהלו, אלופי אדום אלי
 מואב, יאחזמו רעד; נמגו, כל ישבי כנען. תפל עליהם אימתה ופחד,
 בגדל זרועה ידמו כאבן: עד-יעבר עמה יי, עד-יעבר עם-זו קנית.

תבאמו, ותטעמו בהר נחלתה מכוון לשבתה פעלת, יי; מקדש, אדני כוננו
 ידיה. יי ימלה, לעלם ועד. כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו, בים, וישב
 יי עליהם, את-מי הים; ובני ישראל הלכו ביבשה, בתוך הים.

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן, את-התף-בידה; ותצאן כל-הנשים
 אחריה, בתפים ובמחלות. ותען להם, מרים: שירו ליי כי-גאה גאה, סוס
 ורכבו רמה בים.

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

רָבֵן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלוֹ בַּפֶּסַח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ, וְאֵלוֹ הֵן:

ומרור.

מצה,

פסח,

נחווה על הזרוע

פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמְן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁפֶּסַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בֵּיתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאָמַרְתֶּם זָבַח פֶּסַח הוּא לִי, אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בֵּיתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם, וְאֵת בֵּיתֵינוּ הִצִּיל? וַיִּקַּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחוּוּ.

נחווה על המצות

מִצָּה זוֹ שֶׁאֵנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצִקָּם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּגְאֲלֵם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּאֲפוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגוֹת מִצּוֹת, כִּי לֹא חֲמֵץ, כִּי גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה, וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם.

נחווה על המרור

מֶרֶר זֶה שֶׁאֵנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁמֶרְרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

בְּכֹל דוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם.
לְלַמּוֹד אֶת תּוֹלְדוֹת יִשְׂרָאֵל וּלְפַעוֹל כְּדֵי לְקַדֵּם עִם יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

מתוך מגילה העצמאות:

לאחר שהגלה העם מארצו בכח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא חדל מתפלה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חרותו המדינית. השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעיית העם היהודי מחסר המולדת והעצמאות על-ידי חדוש המדינה היהודית בארץ-ישראל.

בדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגנים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברפת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

שארית הפליטה שנוצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קשיי מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבע את זכותם לחיי כבוד, חרות ועמל-ישרים במולדת עמם. בשבעים וחמש השנים האחרונות, הקים עם ישראל שחור

למולדתו, מדינה לתפארת לטובת כל תושביה, שמקפידה להיות דמוקרטית בהיותה משתתת על יסודות החרות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל, מקיימת שיוון זכויות חברתי ומדיני לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; ומבטיחה חפש דת, מצפון, לשון, חנוך ותרבות לכל אזרחיה, חברה מכובדת במשפחת העמים הנאורים והמדינות הנאורות. בשנה האחרונה, מנסים קיצוניים משיחיים ולאומניים לערער את המשטר הדמוקרטי בישראל, במסווה של רפורמה, שהיא למעשה מהפכה משטרית. מהפכות בעת המודרנית יכולות לקרות גם לאחר בחירות דמוקרטיות, כשהרוב המזדמן והקנאי מנצל את הכלים הפרלמנטריים העומדים לרשותו ומשנה את שיטת המשטר.

כָּל אָדָם צָרִיךְ מְצָרִים / אמנון ריבק

כל אחד/ת צריך/ה להזדעזע מדי פעם כדי להבין שהטוב לא קיים תמיד וכדי לדעת שלשימור הטוב צריך לפעול.

כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׁתַּהֲיֶה לוֹ
אִיזוֹ מְצָרִים,
לְהִיּוֹת מִשֶּׁה עֲצָמוֹ מִתּוֹכָהּ
בְּיַד חֲזָקָה,
אוּ בַּחֲרִיקַת שְׁנַיִם.
כָּל אָדָם צָרִיךְ אֵימָה וַחֲשֻׁכָה גְדוֹלָה,

וְנַחֲמָהּ, וְהַבְטָחָה, וְהַצְלָה,
שִׁידַע לְשֵׂאת עֵינָיו אֶל הַשָּׁמַיִם.
כָּל אָדָם צָרִיךְ תַּפְלָה
אֶחָת,
שְׁתֵּהא שְׁגוּרָה אֲצִלוֹ עַל הַשְּׁפָתַיִם.
אָדָם צָרִיךְ פֶּעַם אֶחָת לְהִתְכַּוֵּף –
כָּל אָדָם צָרִיךְ כְּתוּף.
כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׁתַּהֲיֶה לוֹ
אִיזוֹ מְצָרִים,
לְגַאֵל עֲצָמוֹ מִמְּנָה מִבֵּית עֲבָדִים,
לְצֵאת בַּחֲצֵי הַלַּיִל אֶל מִדְבַּר הַפְּתוּדִים,
לְצַעַד הַיִּשָּׁר אֶל תּוֹךְ הַיָּם,
לְרֵאוֹתָם נִפְתָּחִים מִפְּנֵי לְצַדְדִים.
כָּל אָדָם צָרִיךְ כְּתוּף,
לְשֵׂאת עָלֶיהָ אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף,
כָּל אָדָם צָרִיךְ לְהִזְדַּקֵּף.
כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׁתַּהֲיֶה לוֹ

אִזּוּ מִצְרִים.
וִירוּשָׁלַיִם,
וּמִסָּע אַרוֹךְ אֶחָד,
לְזֵכֶר אוֹתוֹ לְעַד
בְּכַפּוֹת הָרְגָלִים.

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבֹתֵינוּ וְלָנוּ. שְׁלֹא אֶחָד בְּלֶבֶד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלֶּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם.

כמו שנגאלנו מהעבדות בפרך במצרים, כך נצליח במאמץ רב להתגבר על הקיצוניים המנסים להפוך את ישראל הדמוקרטית והיהודית למדינה תאוקרטית ולאומנית, נוסח איראן.

על הדברים הטובים שקרו לנו, ועל הימים הטובים שעוד נכוננו לנו אֲנַחְנוּ חַיִּבִּים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפַאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדְר, לְבָרֵךְ, לְעֵלָה וּלְקַלֵּס לְמִי שְׁעָשָׂה לְאַבֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלֹהִים: הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגֹאֲלָה, וְיָסִיעַ לָנוּ גַם בְּמִיגוֹר הַגֵּל הָעֶכוֹר הַזֶּה. וְנֹאמֵר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה: הַלְלוּיָהּ.

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יי, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יי. יְהִי שֵׁם יי מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. מִמְזֹרֵחַ שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהַלֵּל שֵׁם יי. רַם עַל כָּל גּוֹיִם יי, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. מִי כִּי אֱלֹהֵינוּ הַמְּגַבִּיחַ לְשַׁבָּת, הַמְּשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ? מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל, מַאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן, לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ. מוֹשִׁיבֵי עֶקְרַת הַבַּיִת, אִם הַבְּנִים שִׁמְחָה. הַלְלוּיָהּ.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בַּיִת יַעֲקֹב מֵעַם לְעַז, הִיְתָה יְהוּדָה לְקַדְשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מִמְשֻׁלוֹתָיו. הֵיִם רָאָה וַיִּנְס, הִירְדָן יִסֵּב לְאַחֹר. הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת – כְּבַנֵּי צֶאֱן. מַה לָּךְ הֵיִם כִּי תִנּוּס, הִירְדָן – תִּסֵּב לְאַחֹר, הַהָרִים – תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת – כְּבַנֵּי צֶאֱן. מִלְּפָנֵי אֲדוֹן חוּלֵי אָרֶץ, מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הַהֶפְכִי הַצּוֹר אַגַּם מַיִם, חֲלָמִישׁ – לְמַעֲנוֹ מַיִם.

נגביה את הכוס עד גאל ישראל

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, והגיענו ללילה הזה לאכל בו מצה ומרור. כן יי אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו בבריאות ולשלום, שמחים בבנין ארצך וששים בעבודתך, ששם עשו אבותינו לפניך זבחים ופסחים לרצונך, ונשלמה פרים שפתינו, ותקבל עתירתנו לפניך באהבה כמצוות רצונך, ונודה לך שיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יי גאל ישראל.

הנני מוכן ומזמן לקיים מצוות כוס שני שהוא כנגד בשורת ההצלה, שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: **והצלתי אתכם מעבדתם**

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

נשתה את הכוס השניה בהסבת שמאל

רחצה

ניטול את הידים ונברך

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים.

מוציא-מצה

יקח עורך הסדר את המצות, החצויה בין שתי השלמות, ויאחז שלשתן בידו ויברך "המוציא" בכוונה על העליונה ו"על אכילת מצה" בכוונה על הפרוסה. אחר כך יבצע כזית מן העליונה השלמה וכזית שני מן הפרוסה ויברך

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה.

ונאכל בהסבה שני החלקים

מרור

ניקח רגע להסביר, שבסדר פסח אוכלים כמה דברים קצת מוזרים, וכל מאכל מסמל איזה מסר מהסיפור שאנחנו מספרים. ראשון במאכלים, המרור המריר, שמזכיר לנו איך פרעה הפך את חיי בני ישראל למרים, כשעבדו בפרך כדי לבנות פירמידות בשבילו. מי? מי? מי רוצה לטעום? מרור? איכסססססס!
יש לו טעם איום!

(תמי לוי-איסרליש)

ניקח כְּזֵית מִן הָעוֹלָם וְנִטְבֹּל בְּחֻרְסוֹת, נִבְרַךְ וְנֹאכַל בְּלֵי הַסֶּבֶה.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה.

פּוֹרֵךְ

אבל רגע, לא כל המאכלים מגעילים, הנה עכשיו מגיע המאכל הכי טעים, קוראים לה חרוסת היא מתוקה וטעימה. אז חרוסת... על שום מה? החרוסת מזכירה לנו את הטיט, שממנו בנו לבנים לפירמידות כפי שפרעה החליט.
(תמי לוי-איסרליש)

ניקח כְּזֵית מִן הַמָּצָה הַשְּׁלִישִׁית עִם כְּזֵית מְרוֹר וְנִכְרַכְם יַחַד; לִפְנֵי שְׁנֹאכֵל נֹאמֵר

זֵכֶר לְמִקְדָּשׁ כְּהִלָּל. כֵּן עָשָׂה הַלַּיִל בְּזִמְנֵן שִׁבִּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיִים:
הָיָה כּוֹרֵךְ מָצָה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד, לְקָיִים מֵה שְׁנֹאמְר: עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִים
יֹאכְלֵהוּ.

נֹאכֵל בְּהִסָּבָה וּבְלִי בְּרָכָה

שְׁלַחן עוֹרֵךְ

נוהגים לאכל תחלה ביצים מבשלות:

הביצה היא מאכל שאוכלים האבלים, כדי שתהיה להם שנה טובה ולא ידעו עוד קץ לחיים. הביצה היא זכר לחורבן המקדש, ולקורבן החגיגה אותו היו מקריבים העולים לרגל בבית המקדש, ולשמחה שהיתה בירושלים בתחילת תקופת האביב.

אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים הסעודה הערוכה

ולא נאכל יותר מדי (להשאיר מקום לקינוח) שלא תהיה עלינו אכילת אפיקומן אכילה גסה.

אחר גמר הסעודה ניקח כזית מהמִצָּה שהיתה צפונה לאפיקומן ונמצאה על ידי הילדים ונאכל ממנה כזית בהסבה. וצריך לאכלה קדם חצות הלילה.

בְּרָךְ

נמזוג כוס שלישי ומברכים בְּרֵכַת הַמְּזֻזָּן.

שיר המעלות: בְּשׁוּב יי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הֵיינו כְּחֹלְמִים. אֲזִי יִמָּלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. אֲזִי יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם: הַגְּדִיל יי לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי הַגְּדִיל יי לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הֵיינו שְׂמִיחִים. שׁוּבָה יי אֶת שְׂבִיתֵנוּ כְּאִפְיָקִים בְּנֶגֶב. הַזְרְעִים בְּדַמְעָה, בְּרִנָּה יִקְצְרוּ. הַלֹּחֶף יִלֵּךְ וּבִכְהָ נִשְׂא מִשֶּׁךְ הַזָּרַע, בֵּא יבֵּא בְרִנָּה נִשְׂא אֶלְמֶתֵינוּ.

וְהַמְּזֻזָּן פּוֹתַח: **רְבוּתִי, נְבֻרָךְ**

הַמְּסַבִּים עוֹנִים: **יְהִי שֵׁם יי מְבֻרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.**

הַמְּזֻזָּן אוֹמֵר: **בְּרִשׁוֹת מְרֻנָּן וְרִבְנָן וְרְבוּתִי, נְבֻרָךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֲכֻלְנוּ מִשְּׁלוֹ.**

הַמְּסַבִּים עוֹנִים: **בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֲכֻלְנוּ מִשְּׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חֵיֵינוּ**

הַמְּזֻזָּן חוֹזֵר וְאוֹמֵר: **בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֲכֻלְנוּ מִשְּׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חֵיֵינוּ;**

כָּלֵם אוֹמְרִים: **בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ.**

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶּךָ הַעוֹלָם הַזֶּה אֶת הַעוֹלָם כְּלוֹ בְטוֹבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים הוּא נוֹתֵן לָחֵם לְכֹל בָּשָׂר כִּי לַעוֹלָם חֶסֶד. וּבְטוֹבוֹ הַגְּדוֹל תְּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ, וְאֵל יַחְסֹר לָנוּ מִזֻּזָּן לַעוֹלָם וָעַד. בְּעֶבֶר שְׁמוֹ הַגְּדוֹל, כִּי הוּא אֵל זָן

וּמְפָרֵס לְכָל וּמְטִיב לְכָל, וּמְכִין מְזוֹן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא.
בְּרוּךְ אַתָּה יי הַזֵּן אֶת הַכֹּל.

נֹדָה לָךְ יי אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֵדָה טוֹבָה וְרַחֲבָה וְעַל
שֶׁהוֹצַאתָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עֲבָדִים, וְעַל בְּרִיתְךָ
שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרֵנוּ, וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ, וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל חַיִּים
חַן וְחֶסֶד שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ, וְעַל אֲכִילַת מְזוֹן שֶׁאַתָּה זֵן וּמְפָרֵס אוֹתָנוּ תָּמִיד, בְּכָל
יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה:

וְעַל הַכֹּל יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ, יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי
תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: כִּפְתוּב, וְאֲכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ וּבִרְכַתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ
הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוֹן:

רַחֵם נָא יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מְשְׁכַן כְּבוֹדְךָ
וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו:
אֱלֹהֵינוּ אָבִינוּ, רַעֲנוּ זַוְנֵנוּ פְּרַנְסֵנוּ וְכַלְכְּלֵנוּ וְהַרְוִיחֵנוּ, וְהַרְוֵנוּ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ
מְהֵרָה מְכֹל צְרוּתֵינוּ. וְנָא אַל תִּצְרִיכֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ, לֹא לִיַּדִּי מִתְּנַת בְּשׂוֹר וְדָם
וְלֹא לִיַּדִּי הַלְוָאתָם, כִּי אִם לִידְךָ הַמְּלֶאכָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֲבָה, שְׁלֹא
נְבוֹשׁ וְלֹא נִכְלָם לְעוֹלָם וָעֶד.

בְּשַׁבַּת מוֹסִיפִין: רְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַשַּׁבַּת הַגָּדוֹל
וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לְשַׁבַּת בּוֹ וְלַנוּחַ בּוֹ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוֹת
רְצוֹנָה. וּבְרַצוֹנָה הֵנִיחַ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ שְׁלֹא תִהְיֶה צָרָה וְיִגוֹן וְאֲנַחָה בְּיוֹם מְנוּחָתָנוּ. וְהַרְאֵנוּ
יי אֱלֹהֵינוּ בְּנַחֲמַת צִיּוֹן עִירְךָ וּבְבִנְיֵן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה הוּא בַעַל הַיְשׁוּעוֹת וּבַעַל
הַנְּחִמוֹת.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֵא וְיַגִּיעַ וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיִפְקֹד וְיִזְכֹּר
זְכָרוֹנוֹ וּפְקֻדוֹנוֹ, וְזָכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזָכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ, וְזָכְרוֹן
יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָּׁה, וְזָכְרוֹן כָּל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לְפִלִּיטָה לְטוֹבָה לְחוֹן

וּלְחַסְדֵּךָ וּלְרַחֲמֶיךָ, לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה זָכְרָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ
בוֹ לְטוֹבָה וּפְקֻדָּנוּ בוֹ לְבִרְכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבְדַבַּר יְשׁוּעָה וּרְחֻמִּים חוֹסֵם
וְחַנּוּנוֹ וְרַחֲם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנוּן וְרַחוּם אַתָּה.
וּבִנְיַת יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהְרָה בְּיַמֵּינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי בּוֹנֵה בְּרַחֲמֶיךָ
יְרוּשָׁלַיִם. אָמֵן.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הָאֵל אֲבִינוּ מְלַכְנוּ אֲדִירָנוּ בּוֹרְאָנוּ גֹאֲלָנוּ
יוֹצְרָנוּ קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל
שֶׁבַעל יוֹם וַיּוֹם הוּא הַטֵּיב, הוּא מְטִיב, הוּא יֵיטִיב לָנוּ. הוּא גֹמְלָנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ
הוּא יְגַמְלָנוּ לְעַד, לַחַן וּלְחַסְדֵּךָ וּלְרַחֲמֶיךָ וּלְרוּחַ הַצְּלָה וְהַצְּלָחָה, בְּרַכָּה וְיְשׁוּעָה
נַחֲמָה פְּרִנְסָה וְכַלְפָּלָה וּרְחֻמִּים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב, וּמְכַל טוֹב לְעוֹלָם עַל
יַחְסְרָנוּ.

הַרְחַמֵּן הוּא יְמַלּוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעַד.
הַרְחַמֵּן הוּא יִתְבַּרַךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דּוֹרִים, וְיִתְפָּאֵר בָּנוּ לְעַד וּלְיִצְחַח נְצָחִים, וְיִתְהַדָּר
בָּנוּ לְעַד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

הַרְחַמֵּן הוּא יְפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁבּוֹר עָלֵנוּ מֵעַל צְוָאֲרָנוּ, וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוֹת לְאַרְצָנוּ.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרַכָּה מְרֻבָּה בְּבֵית הַזֶּה, וְעַל שְׁלַחַן זֶה שְׂאֵכְלָנוּ עָלֵינוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב, וְיַבְשֵׁר לָנוּ בְּשׁוֹרוֹת
טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת.

הַרְחַמֵּן הוּא יְבַרֵךְ אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַכְנוּ אֲבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ
אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שְׂרָה, רַבְקָה, רַחֵל וְלֵאָה בְּכָל מְכַל כָּל, כֵּן יְבַרֵךְ
אוֹתָנוּ כְּלָנוּ יַחַד בְּבִרְכָה שְׁלֵמָה, וְנֹאמֵר, אָמֵן.

בְּמָרוֹם יִלְמְדוּ עָלֵינוּ וְעָלֵינוּ זְכוּת שְׁתֵּהָא לְמִשְׁמַרְתֵּי שְׁלוֹם. וְנִשְׂא בְּרַכָּה מֵאֵת
יי, וְצַדִּיקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
וְנִמְצָא חַן וְשִׁכָּל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם.

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

בְּשַׁבָּת: הַרְחֵמֵנוּ הוא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׁכָלוּ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לַחַיֵּי הָעוֹלָמִים.
הַרְחֵמֵנוּ הוא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׁכָלוּ טוֹב.
הַרְחֵמֵנוּ הוא יִבְרַךְ אֶת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל הַדְּמוֹקְרָטִית וְהַיְהוּדִית וַיִּגַן עֲלֶיהָ.

מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת מְלָכּוֹ וְעֵשָׂה חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם.
עֵשָׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ, אָמֵן.

יִרְאוּ אֶת יִי קִדְשׁוֹ, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו. כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבוּ, וְדֹרְשֵׁי יִי לֹא
יִחְסְרוּ כָּל טוֹב. הוֹדוּ לֵי כִי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ. פּוֹתַח אֶת יְדָהּ, וּמִשְׁבִּיעַ
לְכָל חַי רִצּוֹן. בְּרוּךְ הַגִּבֵּר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּי, וְהָיָה יִי מִבְּטָחוֹ. נַעַר הֵיטִי גַם
זְקֵנְתִי, וְלֹא רָאִיתִי צְדִיק נִעְזֵב, וְזָרְעוֹ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם. ה' עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן, ה' יִבְרַךְ
אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם.

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקִיָּם מִצְּנוֹת כּוֹס שְׁלִישֵׁי שֶׁהוּא כֹּנֵגֵד בְּשׁוֹרֵת הַגְּאוּלָּה, שְׁאִמְר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: **וְגֹאֲלֵתִי אֶתְכֶם** בְּזָרוּעַ נְטוּיָהּ וּבְשִׁפְטִים גְּדוֹלִים.

בְּרוּךְ אַתָּה יִי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

נשתה כוס שלישית בהקטבת שמאל.

הַלֵּל

נמזוג כוס רביעית ונגמור עליו את ההלל

לֹא לָנוּ , יִי , לֹא לָנוּ , כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד, עַל חֲסִדְךָ, עַל אֲמִתְךָ. לָמָּה יִאֲמְרוּ
הַגּוֹיִם: אֵיךְ נָא אֱלֹהֵיהֶם? וְאֱלֹהֵינוּ בְּשָׁמַיִם , כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ עֲשֶׂה. עֲצִיבֵיהֶם
כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֶׂה יְדֵי אָדָם. פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ, עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ.
אֲזִינִים לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ, אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְחוּן. יְדִיהֶם וְלֹא יִמְשׁוּן, רַגְלֵיהֶם
וְלֹא יִהְלְכוּ, לֹא יִהְגּוּ בְּגִרוֹנָם. כְּמוֹתֵם יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם, כֹּל אֲשֶׁר בִּטַּח בְּהֶם.

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

יִשְׂרָאֵל בְּטַח בִּי, עֲזָרְךָ וּמִגְנָתְךָ הוּא. בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בִּי, עֲזָרְךָ וּמִגְנָתְךָ הוּא.
יִרְאֵי יי בִּטְחוּ בִּי, עֲזָרְךָ וּמִגְנָתְךָ הוּא.

יִי זְכָרְנוּ יִבְרָךְ. יִבְרָךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, יִבְרָךְ אֶת בֵּית אַהֲרֹן, יִבְרָךְ יִרְאֵי יי,
הַקְּטָנִים עִם הַגְּדֹלִים. יִסֹּף יי עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם. בְּרוּכִים אַתֶּם לִי,
עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לִי וְהָאָרֶץ נְתַן לִבְנֵי אָדָם. לֹא הַמְתִּים
יְהִלְלוּיָהּ וְלֹא כָּל יְרֵדֵי דוֹמָה. וְאַנְחֵנוּ נִבְרָךְ יְהִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּיָהּ.

אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע יי אֶת קוֹלִי, תַּחֲנוּנֵי. כִּי הִטָּה אֲזִנּוֹ לִי וּבִימֵי אֶקְרָא. אֶפְפוּנֵי
חֲבָלֵי מוֹת וּמִצְרֵי שְׂאוֹל מִצְאוּנֵי, צָרָה וַיְגוֹן אֶמָּצָא. וּבִשְׁם יי אֶקְרָא: אֲנָא
יִי מַלְטָה נַפְשִׁי! חֲנוּן יי וְצַדִּיק, וְאַלְהֵינוּ מְרַחֵם. שִׁמְר פְּתָאִים יי, דְּלַתִּי וְלִי
יְהוֹשִׁיעַ. שׁוּבֵי נַפְשִׁי לְמִנוּחַיִכִּי, כִּי יי גָּמַל עֲלֵיכִי. כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמוֹת, אֶת
עֵינַי מִן דְּמָעָה, אֶת רַגְלֵי מִדְּחִי. אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יי בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. הָאֲמַנְתִּי כִּי
אֲדַבֵּר, אֲנִי עֲנִיתִי מְאֹד. אֲנִי אֲמַרְתִּי בְּחַפְזִי: כָּל הָאָדָם כֹּזֵב.

מָה אָשִׁיב לִי כֹל תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי. כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא וּבִשְׁם יי אֶקְרָא. נְדָרֵי
לִי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ. יִקָּר בְּעֵינַי יי הַמּוֹתָה לְחִסְדֵּיךָ. אֲנָא יי כִּי אֲנִי
עֲבָדְךָ, אֲנִי עֲבָדְךָ בֶּן אֲמַתְךָ, פִּתְחַת לְמוֹסְרֵי. לָךְ אֲזַבַּח זִבְח תּוֹדָה וּבִשְׁם יי
אֶקְרָא. נְדָרֵי לִי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ. בְּחִצְרוֹת בֵּית יי, בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם.
הַלְלוּיָהּ.

הַלְלוּ אֶת יי כָּל גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים. כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֶסֶד, וְאָמַת יי
לְעוֹלָם. הַלְלוּיָהּ.

הוֹדוּ לִי כִּי טוֹב	כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד.
יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל	כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד.
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אַהֲרֹן	כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד.
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יי	כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד.

מִן הַמִּצָּר קָרָאתִי יְהוָה, עֲנֵנִי בְמִרְחַב יְהוָה. יי לִי, לֹא אִירָא – מִה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם?
יי לִי בְעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְשִׁנְאִי. טוֹב לַחֲסוֹת בֵּי מִבְּטַח בְּאָדָם. טוֹב לַחֲסוֹת
בֵּי מִבְּטַח בְּנֹדִיבִים. כָּל גּוֹיִם סִבְבוּנִי, בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילֶם. סִבְבוּנִי גַם סִבְבוּנִי,
בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילֶם. סִבְבוּנִי כְדַבְרִים, דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילֶם.
דָּחָה דְחִיתַנִּי לְנֶפֶל, וַיִּי עֲזָרְנִי. עֲזֵי וְזָמַרְתָּ יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. קוֹל רִנָּה
וַיִּשׁוּעָה בְּאֶהְלִי צְדִיקִים: יָמִין יי עֲשֵׂה חֵיל, יָמִין יי רוֹמְמָה, יָמִין יי עֲשֵׂה חֵיל.
לֹא אָמוֹת כִּי אֶחְיָה, וְאֶסְפָּר מַעֲשֵׂי יְהוָה. יִסֹּר יִסְרֹנִי יְהוָה, וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנִי.
פָּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק, אָבֹא בָם, אוֹדָה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לִי, צְדִיקִים יָבֹאוּ בוֹ.
אוֹדָה כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אוֹדָה כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אָבֹן
מֵאֲסוּ הַבּוֹנִים הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. אָבֹן מֵאֲסוּ הַבּוֹנִים הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. מֵאֵת
יי הֵיטָה זֹאת הַיָּאֵר נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ. מֵאֵת יי הֵיטָה זֹאת הַיָּאֵר נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ.

אָנָּה יי, הוֹשִׁיעָה נָא.

אָנָּה יי, הוֹשִׁיעָה נָא.

אָנָּה יי, הַצְּלִיחָה נָא.

אָנָּה יי, הַצְּלִיחָה נָא.

בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יי, בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יי. בְּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יי, בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית
יי. אֵל יי וַיֵּאָר לָנוּ. אֶסְרוּ חַג בַּעֲבַתִּים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. אֵל יי וַיֵּאָר לָנוּ
. אֶסְרוּ חַג בַּעֲבַתִּים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ. אֵלֵי אֲתָה וְאוֹדָה, אֱלֹהֵי – אַרְוִמְמֶךָ.
אֵלֵי אֲתָה וְאוֹדָה, אֱלֹהֵי – אַרְוִמְמֶךָ. הוֹדוּ לִי כִי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ. הוֹדוּ
לִי כִי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.

יְהַלְלוּךָ יי אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֵׂיךָ, וְחֲסִידֶיךָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְכָל עַמֶּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ, וַיִּשְׂבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ, וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ, וַיִּקְדְּשׁוּ
וַיְמַלִּיכוּ אֶת שְׁמֶךָ, מִלְּפָנֶינוּ. כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמְּחָה נְאֻמָּה לְזִמְרָה, כִּי מֵעוֹלָם
וְעַד עוֹלָם אֲתָה אֵל.

ימי הזיו שבין פסח לעצרת

לפי הרב ח. ד. הלוי

הימים שבין פסח לעצרת הם ארבעים ותשעה ימי ספירת העומר, המהווים קשר וגשר בין יום-טוב ראשון של חג המצות (פסח) לבין יום-טוב של עצרת שהוא חג השבועות. ימי הזיו - ימי ספירת העומר שבין פסח לשבועות - הם ימי האביב, הימים היפים ביותר של השנה, כמאמר 'הדור נאה זיו העולם', הם כימי דריכות וציפיה ליום מתן תורה, והם ימי שמחה חגיגיים כימי חול המועד. זוהי תקופת האביב, בה הטבע מתחדש ופורח, בו מתחילים פירות הקיץ להבשיל.

זו גם הסיבה לכך שהמגילה של חג הפסח היא "שיר השירים" המלאה תאורי אביב ואהבה.

הימים הנפלאים שבין פסח לעצרת הפכו לימי אבל של ספירת העומר לאחר שבמאה הראשונה למניינם, שנים עשר אלף זוגות תלמידים של רבי עקיבא מגבת ועד אנטיפטרוס מתו בפרק זמן אחד, מפני שהרבו לריב על פירושי תלמודם, ולא נהגו כבוד זה בזה. היהודים אוהבים להתענות ולהתאבל ולכן הפכו את ימי ספירת העומר לימי אבל ואיסורי שמחה.

אבל,

בחודש אייר חלים יום העצמאות למדינת ישראל (ה' באייר) ויום שחרור ירושלים (כ"ח באייר), שהם ימים טובים המחזירים לתקופה שבין פסח לשבועותאת ייחודם כימי הזיו של ישראל.

גם ל"ג בעומר הוא יום עם מאורעות מיוחדים: בו נפסקה מיתת תלמידי רבי עקיבא; בו ניצח בר-כוכבא את הרומאים; ובו חודשה סמיכת שרשרת הרבנים בארץ-ישראל. לכן, ל"ג בעומר גם הוא בהחלט יום שמחה מיוחד. לצערנו, לא כל בני דורנו רואים בחודש אייר את חודש הגאולה, למרות שבו הוקמה מדינת ישראל ובו שוחררה ירושלים. אך גלים חדשים ורעננים בתולדות ימי עמנו באים וגורפים לאטם את משקע האבל והעצבנות

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטיית

שדבקו לימים אלה, מטהרים אותם אט אט מן הקדרות ומנהיגי האבל שאפפו אותם ומחזירים להם את רעננותם הקדומה, ימי זיו וזוהר לעם ישראל.

תהליך הקוממיות והגאולה של ישראל כעם חופשי בארצו, מעמיד את עם ישראל על שני צירים שבהם עליו להתקדם:
הציר הצבאי-מדיני, שבו הוקמה מדינת ישראל היהודית והדמוקרטיית, שהשיגה מעמד מכובד בחלק עולם זה בו אנו שוכנים ובעולם כולו, שהמשכו צריך להיות שלום אמת עם שכנינו וקבוץ גלויות נדחי ישראל; והציר הרוחני, שחזק בנו את האמונה במציאות ה' והשגחתו בעולם, והמשכו צריך להיות שיבת העם להתנהגות מוסרית (ללא חקיקה דתית וללא כפיה דתית), כך שהתנ"ך יהיה עבורו פלס וקנה מידה על פיו יפלס מעגל רגליו וכל דרכי חייו, בהדגשה של המצוות שבין אדם לחברו.

אנשים טובים

מילים ולחן: נעמי שמר

תפקחו את העיניים, תסתכלו סביב
פה ושם נגמר החורף ונכנס אביב
בשדה ליד הדרך יש כבר דגניות
אל תגידו לי שכל זה לא יכול להיות

אנשים טובים באמצע הדרך
אנשים טובים מאוד
אנשים טובים יודעים את הדרך
ואיתם אפשר לצעוד

איש אחד קנה לי ספר בן מאה שנה
איש אחר בנה כינור שיש בו מנגינה
ואישה טובה אחרת לי נתנה את שמה
ומאז אני בדרך שרה במקומה

אנשים טובים...
איש אחד יבנה לי גשר כדי לחצות נהר
איש אחר יצמיח יער במורדות ההר
ואישה טובה אחרת, אם יהיה קשה
רק תצביע אל האופק ותבטיח ש –

אנשים טובים...

וממש כמו צמחי הבר הבודדים
הם עוצרים תמיד את החולות הנוודים
הרקיע מתבהר, וכבר אפשר לראות
אנשים על אם הדרך מחכים לאות

אנשים טובים...

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב: רָנְנוּ צְדִיקִים בַּיהוָה, לַיִּשְׂרָאֵל נְאוּהַ תְּהִלָּה.

בְּפִי יִשְׂרָאֵל	תְּתַרְוֶמֶם,
וּבְדַבְרֵי צְדִיקִים	תְּתַבְרַךְ,
וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים	תְּתַקְדָּשׁ,
וּבִקְרֹב קְדוֹשִׁים	תְּתַהַלֵּל.

וּבְמִקְהֵלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בַּיִת יִשְׂרָאֵל בְּרַנָּה יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ, מִלִּפְנֵינוּ, בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים לִפְנֵיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח, לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדְר לְבָרֶךְ, לְעֵלֶה וּלְקַלֵּס עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עַבְדֶּךָ, מְשִׁיחֶךָ.

יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלִּפְנֵינוּ, הָאֵל הַמְּלֶכֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, כִּי לָךְ נְאוּהַ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיר וּשְׁבַחָה, הַלֵּל וְזִמְרָה, עִז וּמִמְשָׁלָה, נְצַח, גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה, תְּהִלָּה וְתִפְאָרֶת, קְדוּשָׁה וּמַלְכוּת, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

וְעַד עוֹלָם. בְּרוּךְ אַתָּה יי , אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בְּתִשְׁבָּחוֹת, אֵל הַהוֹדָאוֹת, אֲדוֹן
הַנִּפְלְאוֹת, הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמֵרָה, מֶלֶךְ אֵל חַי הָעוֹלָמִים.

הַנְּנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקִים מְצוּוֹת כּוֹס רְבִיעִי שֶׁהוּא כֹּנֵגד בְּשׁוֹרֵת הַיְשׁוּעָה, שְׁאֲמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְיִשְׂרָאֵל: וּלְקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים. וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי ה'
אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלוֹת מִצְרַיִם.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

שׁוֹתִים כּוֹס רְבִיעִית בְּהַסִּיבַת שְׁמַאל

נְמוּזוּג כּוֹס שֶׁל אֵלִיהוּ בְּמִרְכַּז הַשְּׁלַחן

בְּמִסּוֹרֵת הַיְהוּדִית, הַכּוֹס הַחֲמִישִׁית הִיא כּוֹס הַבָּאֵת עִם יִשְׂרָאֵל מֵהַגּוֹלָה
לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

הַתְּקוּוּה הִיתָה שְׁאֵלִיהוּ הַנְּבִיא, כְּמִשִּׁיחַ, יִבְשֵׁר לָנוּ עַל בּוֹא הַגְּאוּלָּה מֵהַגּוֹלוֹת
וְהַחֲזָרָה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל;

שְׁאֲמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: וְהִבָּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נְשָׂאתִי
אֶת יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לְכֶם מִזְרָשָׁה אֲנִי ה'.

עַל פִּי הַמִּסּוֹרֵת, פּוֹתַחִים אֶת הַדֵּלֶת לְהַרְאוֹת שְׁבִנֵי חוֹרֵין וּבִטּוּחִים אֲנַחְנוּ.

בְּיוֹשְׁבָנוּ בְּאַרְצֵנוּ כְּעַם חוֹפְשֵׁי לִיבְרֵלִי וְנְאוֹר, מֵתוֹךְ אֲמוֹנָה בְּחוֹסְנָנוּ, בְּבוֹטְחָנוּ
בְּצוּר יִשְׂרָאֵל, אֲנַחְנוּ לֹא צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ מֵהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹ מֵאֵלִיהוּ
הַנְּבִיא שִׁיכּוֹ אֶת הַגּוֹיִים שֶׁסְּבִיבָנוּ וַיִּנְקְמוּ בָהֶם עַל הַפְּרַעוֹת שֶׁפְּרַעְוֵנוּ בָּנוּ, אֲלֹא
לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם וּלְרַדְפוֹ.

(במקום "שפוך חמתך")

אלהינו ואלהי אבותינו, יִפִּירוּ וַיִּדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תְּבֵל, כִּי לָךְ תִּכְרַע כָּל בָּרָךְ
תִּשָּׁבַע כָּל לְשׁוֹן, לִפְנֵיךְ יי אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ וְלִכְבוֹד שְׁמֶךָ יִקָּר יִתְנוּ, וַיִּקְבְּלוּ
כָּלֶם אֶת עַל מַלְכוּתֶךָ.

וְקִבֵּץ פְּזוּרֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ, וְתוֹלִיכֶם מִהֲרָה קוֹמְמִיּוֹת לְצִיּוֹן מִשְׁפָּן
כְּבוֹדְךָ. כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדַבֵּר יי מִירוּשָׁלַיִם.

לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גוֹי חָרָב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה. וְנֹאמַר אָמֵן.

נמזוג כוס חמישית לכל המסובים

לפני 75 שנים הוקמה מדינת ישראל, ראשית צמיחת גאולתנו, ויש
האומרים שהגיע השעה להוסיף כוס חמישית, לכבוד שיבת ציון וגאולת
ישראל בארצו.

אנחנו מחליטים שבעת הזאת, הגיע הזמן לחדש כוס חמישית

כוס קוממיות ישראל כדי שיהיה ברור לכל שלא נסתפק במדינת ישראל
לתקופה קצרה (כמו שהיה בשתי התקופות הקדומות של עצמאות ישראל),
אלא נפעל בכל כוחונו לקיומה ולקוממיותה למשך דורות רבים לעתיד
לבוא.

תפילה לשלום המדינה

שילוב קטעים מברכה לשלום המדינה וממגילת העצמאות

אָבִינוּ שֶׁבְשָׂמִים, צוֹר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ, בָּרַךְ אֶת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל, רֵאשִׁית צְמִיחַת גְּאֻלָּתֵנוּ.

הֲגוּ עֲלֶיהָ בְּאַבְרַת חֶסֶדָּהּ, וּפְרַשׁ עֲלֶיהָ סֶכֶת שְׁלוֹמָהּ, וְשַׁלַּח אֹרֶךְ וְאַמְתָּךְ לְרֵאשִׁיָּהּ, שׁוּרֶיהָ וְיוֹעֲצֶיהָ,

וְתַקְנֵם בְּעֶצֶה טוֹבָה מְלַפְּנֶיהָ. שִׁישְׁכִּילוּ לִשְׁמוֹר עֲלֶיהָ כַּמְדִּינָה יְהוּדִית וְדִמוֹקְרַטִית כְּכַתוּב בַּמְּגִילַת הָעֲצֻמָּאוֹת:

מְדִינַת יִשְׂרָאֵל תְּהֵא פְתוּחָה לְעֲלִיָּה יְהוּדִית וְלִקְבוּץ גְּלוּיֹת; תִּשְׁקָד עַל

פְּתוּחַ הָאָרֶץ לְטוֹבַת כָּל תּוֹשְׁבֶיהָ; תְּהֵא מְשַׁתְּתָה עַל יְסוּדוֹת הַחֲרוּת, הַצֶּדֶק וְהַשְּׁלוֹם לְאוֹר חֲזוֹנָם שֶׁל נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל; תִּקְיָם שׁוּיוֹן זְכוּיֹת חֲבֵרְתֵי וּמְדִינֵי גְמוֹר לְכָל אֲזַרְחֶיהָ בְּלִי הַבְּדֵל דָּת, גִּזְע וּמִיֹּן; תִּבְטִיחַ חֶפְשׁ דָּת, מִצָּפוֹן, לְשׁוֹן, חֲנוּךְ וְתִרְבוּת; תִּשְׁמֹר עַל הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁל כָּל הַדְּתוֹת; וְתִהְיֶה נֹאמָנָה לְעִקְרוֹנוֹתֶיהָ שֶׁל מְגִלַת הָאֱמוּנוֹת הַמְּאַחֲדוֹת.

אָנוּ מוֹשִׁיטִים יַד שְׁלוֹם וְשִׁכְנוּת טוֹבָה לְכָל הַמְּדִינֹת הַשְּׁכֵנֹת וְעַמֵּיהֶן,

וְקוֹרְאִים לָהֶם לְשִׁתּוֹף פְּעֻלָּה וְעֶזְרָה הַדְּדִית עִם הָעַם הָעִבְרִי הָעֲצֻמָּאִי בְּאַרְצוֹ. מְדִינַת יִשְׂרָאֵל מוֹכְנָה לְתָרֵם חֻלְקָה בְּמֵאֲמָץ מְשֻׁתָּף לְקִדְמַת הַמְּזֻרַח הַתִּיכּוֹן כְּלוּ.

חֲזַק אֶת יְדֵי מְגִנֵי אֶרֶץ קִדְשֵׁנוּ, וְהִנְחִילֵם אֱלֹהֵינוּ יְשׁוּעָה וְעֵטְרַת נִצְחוֹן תְּעַטְרֵם, וְנִתַּת שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ, וְשִׁמַּחַת עוֹלָם לְיוֹשְׁבֶיהָ.

הוֹפֵעַ בְּהַדֵּר גָּאוֹן עֶזְרָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל אֲרָצָה, וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ: "יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְלֶךְ, וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה!" אָמֵן סְלָה.

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

הנני מוכן ומזמן לקיים מצוות כוס חמישי שהוא כנגד גאולת הארץ וכינון מדינת ישראל היהודית והדמוקרטית, בית שלישי לעצמאותנו, שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה'.

לחיים !

ונשתה כוס חמישית בעמידה :

ונסיים בברכה קצרה על כל הטוב לו זכינו בארצנו בכלל, ובשלחן הסדר הזה בפרט:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, על הגפן ועל פרי הגפן, על תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו לאכל מפריה ולשבע מטובה רחם נא יי אלקהינו על ישראל עמה ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מזבחתך ועל

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטית

הִיכָלְךָ וּבִנְיָה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ
בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְרֵיהָ וְנִשְׂבַּע מִטּוֹבָהּ וּנְבָרְכֶךָ עָלֶיךָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ (בשבת:
וּרְצָה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְשִׁמְחָנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, כִּי אַתָּה יי
טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדֵה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן. בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הַגֶּפֶן
וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן.

נְרָצָה

כָּכָל מְשֻׁפָּטוּ וְחֻקְתּוּ.
כֵּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.
קוֹמֵם קָהַל עֲדַת מִי מִנָּה.
פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרָנָה.

חֲסִל סְדוּר פֶּסַח כְּהִלְכְתּוֹ,
כְּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ
זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה,
בְּקָרוֹב נִהַל נְטֻעֵי כִנָּה

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה.

שירים לליל הסדר

פי לו נאָה, פי לו יאָה.

אַדיר בַּמְלוּכָה, בַּחוּר פֶּהֶלְכָה, גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ פִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמַּמְלָכָה, פִּי לוֹ נְאֻה, פִּי לוֹ יֹאָה.

דָּגוּל בַּמְלוּכָה, הַדוּר פֶּהֶלְכָה, וְתִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ פִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמַּמְלָכָה, פִּי לוֹ נְאֻה, פִּי לוֹ יֹאָה.

זִכְאֵי בַּמְלוּכָה, חֶסֶן פֶּהֶלְכָה טַפְסָרָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ פִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמַּמְלָכָה, פִּי לוֹ נְאֻה, פִּי לוֹ יֹאָה.

יְחִיד בַּמְלוּכָה, כְּבִיר פֶּהֶלְכָה לְמוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ פִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמַּמְלָכָה, פִּי לוֹ נְאֻה, פִּי לוֹ יֹאָה.

מוֹשֵׁל בַּמְלוּכָה, נוֹרָא פֶּהֶלְכָה סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ פִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמַּמְלָכָה, פִּי לוֹ נְאֻה, פִּי לוֹ יֹאָה.

עֲנִיו בַּמְלוּכָה, פּוֹדָה פֶּהֶלְכָה, צְדִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ פִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמַּמְלָכָה, פִּי לוֹ נְאֻה, פִּי לוֹ יֹאָה.

קְדוּשׁ בַּמְלוּכָה, רְחוּם פֶּהֶלְכָה שְׁנֵאֲנָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ פִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמַּמְלָכָה, פִּי לוֹ נְאֻה, פִּי לוֹ יֹאָה.

תִּקְיָה בַּמְלוּכָה, תּוֹמֵךְ פֶּהֶלְכָה תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ פִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ יִי הַמַּמְלָכָה, פִּי לוֹ נְאֻה, פִּי לוֹ יֹאָה.

אֲדִיר הוּא

- אֲדִיר הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.
- בְּחֹר הוּא, גְּדוֹל הוּא, דָּגוּל הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.
- הַדּוֹר הוּא, וְתִיק הוּא, זָכַאי הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.
- חֲסִיד הוּא, טְהוֹר הוּא, יְחִיד הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.
- כְּבִיר הוּא, לְמוֹד הוּא, מְלֶכֶּךָ הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.
- נּוֹרָא הוּא, סְגִיב הוּא, עֲזוּז הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.
- פּוֹדֵה הוּא, צְדִיק הוּא, קְדוֹשׁ הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.
- רְחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקִיף הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.
בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ?

אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ: אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנַיִם לְחֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ?

אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ: אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ?

חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

שֵׁשׁ מִי יוֹדֵעַ?

שֵׁשׁ אֲנִי יוֹדֵעַ: שֵׁשׁ סְדְרֵי מְשֻׁנָּה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ?

שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ: שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבָּתָא, שֵׁשׁ סְדְרֵי מְשֻׁנָּה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אִמָּהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנַיִם לְחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁמוֹנָה יְמֵי מִלְחָה, שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבָּתָא, שֵׁשׁ סְדְרֵי מְשֻׁנָּה,

חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

תְּשׁוּעָה מִי יוֹדֵעַ?

תְּשׁוּעָה אֲנִי יוֹדֵעַ: תְּשׁוּעָה יְרַחֵם לָדָה, שְׂמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה, שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻתָּא,
שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי
לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ?

עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ: עֶשְׂרֵה דְבָרִיא, תְּשׁוּעָה יְרַחֵם לָדָה, שְׂמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה, שִׁבְעָה
יָמֵי שְׁבֻתָּא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה
אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

אֶחָד עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ?

אֶחָד עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ: אֶחָד עֶשְׂרֵה כּוֹכְבֵיא, עֶשְׂרֵה דְבָרִיא, תְּשׁוּעָה יְרַחֵם לָדָה,
שְׂמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה, שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻתָּא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי
תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה שְׁבֻטֵיא, אֶחָד עֶשְׂרֵה כּוֹכְבֵיא, עֶשְׂרֵה
דְבָרִיא, תְּשׁוּעָה יְרַחֵם לָדָה, שְׂמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה, שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻתָּא, שְׁשָׁה סְדְרֵי
מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה מְדֵיא. שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה שְׁבֻטֵיא, אֶחָד
עֶשְׂרֵה כּוֹכְבֵיא, עֶשְׂרֵה דְבָרִיא, תְּשׁוּעָה יְרַחֵם לָדָה, שְׂמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה, שִׁבְעָה יָמֵי
שְׁבֻתָּא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה
אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרֶץ

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא שׁוֹנְרָא וְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא כְּלָבָא וְנִשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא חוּטְרָא וְהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא נוֹרָא וְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מֵיא וְכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא תּוֹרָא וְשִׁתָּה לְמֵיא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא שׁוּחַט וְשַׁחַט לְתּוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמֵיא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מְלֹאךְ הַמּוֹת וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתּוֹרָא, דְּשִׁתָּה לְמֵיא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשֵּׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטיית

וְאֵתָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁחַט לְמַלְאָךְ הַמּוֹת, דְּשַׁחַט לְשׁוֹחֵט, דְּשַׁחַט
לְתוֹרָא, דְּשַׁתָּה לְמִיָּא, דְּכַבֵּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ
לְשׁוֹנָא, דְּאָכְלָה לְגִדְיָא,
דְּזַבֵּין אָבָא בְּתַרֵּי זַוְזִי, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

שירי אביב

קול דודי הנה־זה בא מדלג על־ההרים מקפץ על־הגבעות:

כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת: גַּ כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דּוּדִי בֵּין הַבְּנִים:

הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצֵנוּ:

יוֹנְתִי בְּחֻגֵי הַסֵּלַע בְּסֵתֶר הַמְּדֻרָּגָה הִרְאִינִי אֶת־מְרָאֶיךָ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלְךָ כִּי־קוֹלְךָ עָרַב וּמְרָאֶיךָ נְאוּהָ:

דּוּדִי לִי וְאַנִּי לוֹ הִרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים, ... דּוּדִי צַח וְאָדוּם דָּגוּל מְרַבְּבָה:

הִנֵּה יָפָה רַעֲיָתִי הִנֵּה יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים,

אֶל־גַּנְתִּי אֶגּוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֲבֵי הַנַּחַל לְרֵאוֹת הַפְּרָחַה הַגֶּפֶן הַנִּצּוֹ הַרְמוֹנִים: ..... לָכֵה דּוּדִי נִצָּא הַשּׁוּדָה נְלִינָה בְּכַפְרִים:

נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם־פְּרָחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמֶדֶר הַנִּצּוֹ הַרְמוֹנִים שָׁם אֲתָן אֶת־דּוּדִי לָךְ:

הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חִבְרִים מְקַשִּׁיבִים לְקוֹלְךָ
הַשְּׁמִיעֵנִי - הוּ, הוּ, הוּ...
לה, לה, לה, ...
לה, לה, לה, ...
לה, לה, לה, ...

הגדה של פסח יהודית ודמוקרטיה